

Nr 151.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.; given Stockholms slott den 23 februari 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag,

2) lag om provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd,

3) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 1 december 1944 (nr 751) om provisoriska förstärkningar av tilläggs-pensioner och invalidunderstöd samt

4) förordning om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å blindhetersättningar,

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g
till
L a g
**om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å folkpensioner, invalid-
understöd och barnbidrag.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd eller barnbidrag skall erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av perioderna oktober—november 1945, december 1945—januari 1946 och februari—mars 1946 med belopp, motsvarande hälften av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för respektive period, samt för vart och ett av tredje kvartalet 1945 och andra kvartalet 1946 med följande belopp, nämligen

i fråga om folkpension eller invalidunderstöd	35 kronor,		
beträffande barnbidrag för ett barn	25	»	,
»	»	» två	44 » ,
»	»	» tre	62 » 50 öre samt
»	»	» varje barn däröver yt- terligare	12 » 50 » .

Där sålunda för tredje kvartalet 1945 eller andra kvartalet 1946 bestämt belopp understiger en tredjedel av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för kvartalet, skall dock dyrtidstillägg för kvartalet utgå med en tredjedel av kvartalsbeloppet. Dyrtidstillägg å barnbidrag utgår å det barnbidragsbelopp, som belöper å barnet, innan avdrag för inkomst jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket lagen om barnbidrag verkställts.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Där tillägg förfaller till betalning en gång varje tilläggsperiod och förfallotiden inträffar tidigare än under periodens sista månad, utgår tillägget med oförändrat belopp, även om tilläggspensionen, invalidunderstödet eller barnbidraget minskas eller upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Där tillägg förfaller till betalning flera gånger under samma tilläggsperiod, må tillägget höjas så, att detsamma varje gång kan utbetalas jämnt i tiotal ören. Dyrtidstillägg utgår icke, där tilläggspension, invalidunderstöd eller barnbidrag upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg bidraga kommuner med belopp motsvarande för ort tillhörande ortsgrupp 1 23,8 procent, för ort tillhörande ortsgrupp 2 21,4 procent och för ort tillhörande ortsgrupp 3 21 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1945 och 1946 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt

landsting med belopp motsvarande 22,8 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1945 och 1946 utanordnade tilläggs pensioner och invalidunderstöd.

Återstående kostnad bestrides av staten.

3 §.

Bestämmelserna i lagarna om folkpensionering och om barnbidrag skola, där ej annat följer av 1 och 2 §§, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen eller med avseende å fall, som beröra även postverket, åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen gemensamt att meddela de närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945.

F ö r s l a g

till

L a g**om provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Är någon utesluten från rätt till i folkpension ingående tilläggs pension eller till invalidunderstöd allenast på grund av storleken av sin årsinkomst, skall han, i de fall och under de förutsättningar här nedan angivas, äga uppbära särskilt pensionsbelopp (*utjämningspension*), utöver honom tillkommande folkpension, eller särskilt invalidunderstödsbelopp (*utjämningsunderstöd*).

Den som under ett budgetår uppburit förstärkning jämlikt lagen om provisoriska förstärkningar av tilläggs pensioner och invalidunderstöd äge ej senare under samma budgetår komma i åtnjutande av utjämnings pension eller utjämningsunderstöd.

2 §.

Utjämningspension och utjämningsunderstöd utgå för år räknat med följande belopp, nämligen

a) för ogift person ävensom för den, vars make fyllt 60 år och ej för egen del åtnjuter tilläggspension, invalidunderstöd, utjämningspension eller utjämningsunderstöd, 170 kronor samt för annan 120 kronor, i båda fallen med avdrag av det belopp, varmed vederbörandes årsinkomst må överstiga den lägsta årsinkomst, som skulle hava uteslutit honom från rätt till tilläggspension eller invalidunderstöd;

b) för den, som enligt a) är berättigad till utjämningspension, ytterligare ett belopp, motsvarande en tredjedel av honom tillkommande folkpension.

Vid utjämningspensionens eller utjämningsunderstödet bestämmande må det belopp som framkommer vid tillämpning av vad i första stycket under a) är stadgat höjas eller sänkas så, att pensionen eller understödet kan utbetalas månadsvis jämnt i femtiotal ören.

3 §.

Utjämningspension och utjämningsunderstöd utgå endast efter särskild ansökning. Beträffande sådan ansökning och behandlingen därav skall gälla vad i lagen om folkpensionering är stadgat om ansökning avseende tilläggspension.

Ansökning om tilläggspension eller invalidunderstöd skall, därest ansökningen på grund av storleken av sökandens årsinkomst ej kan beviljas, i stället anses avse utjämningspension eller utjämningsunderstöd.

4 §.

Utjämningspension och utjämningsunderstöd utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer.

5 §.

Till kostnaderna för den del av utjämningspension, som i 2 § första stycket under a) avses, ävensom för utjämningsunderstöd bidraga kommuner enligt de grunder, som i 13 § lagen om folkpensionering stadgas om kommuns bidrag till tilläggspension.

Återstående kostnad för utjämningspension och utjämningsunderstöd bestrides av staten.

6 §.

Inträffar ändring i de förhållanden som enligt vad som stadgas i 2 § första stycket under a) äro avgörande för om utjämningspension eller utjämningsunderstöd skall beräknas med utgångspunkt från beloppet 170 eller 120 kronor, må pensionen eller understödet i enlighet därmed ökas eller minskas. Dylik jämkning må verkställas av pensionsstyrelsen även utan ansökning eller föregående prövning av pensionsnämnd.

I övrigt skola, där ej annat följer av vad ovan i denna lag sägs, bestämmelserna i lagen om folkpensionering, med undantag av 11 § första stycket samma lag, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande utjämningspension och utjämningsunderstöd; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen att meddela de närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 1 december 1944 (nr 751) om provisoriska förstärkningar av tilläggs pensioner och invalidunderstöd.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 1 december 1944 om provisoriska förstärkningar av tilläggs pensioner och invalidunderstöd skall erhålla följande ändrade lydelse.

1 §.

Till den, vilken åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension, eller invalidunderstöd, skola såsom provisoriska förstärkningar av tilläggs pensionen eller understödet för varje budgetår utgå

a) ett belopp, utgörande för ogift person ävensom för den, vars make fyllt 60 år och ej för egen del åtnjuter tilläggs pension, invalidunderstöd, utjämningspension eller utjämningsunderstöd, 100 kronor samt för annan pensions- eller understödstagare 50 kronor;

b) ett belopp motsvarande folkpensionens eller invalidunderstödet belopp för en månad.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945.

F ö r s l a g
till
F ö r o r d n i n g
om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å blindhetsersättningar.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter blindhetsersättning skall under budgetåret 1945/46 av statsmedel erhålla dyrtidstillägg därå med 208 kronor för år räknat.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Om tillägg, som skall utbetalas kvartalsvis, förfaller till betalning tidigare än under kalenderkvartalets sista månad, utgår tillägget med oförändrat belopp, även om blindhetsersättningen upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Dyrtidstillägg utgår icke, där blindhetsersättning upphört att utgå, när dyrtidstillägget eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Bestämmelserna i förordningen om blindhetsersättning skola, där ej annat följer av 1 §, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen att meddela de närmare föreskrifter som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1945.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 feb-
ruari 1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD. QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD. OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller.

Jag anhåller att få upptaga frågan om bestämmandet av *dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å folkpensioner, invalidunderstöd, barnbidrag och blindhetsersättningar*. I anslutning härtill torde även prövning böra ske av ett av socialvårdskommittén uppgjort förslag om *införande av utjämningspensioner och utjämningsunderstöd*. Innan jag anger min ståndpunkt i dessa ämnen, vill jag lämna en redogörelse för gällande bestämmelser angående folkpensioner och invalidunderstöd samt å dem utgående dyrtidstillägg, angående provisoriska förstärkningar av tilläggs-pensioner och invalidunderstöd ävensom angående socialvårds-kommitténs nyssnämnda förslag och däröver avgivna yttranden. I samband med redogörelsen angående föreskrifterna om dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd kommer jag även att angiva vilka regler som för närvarande gälla i fråga om dyrtidstillägg å barnbidrag och blindhetsersättningar.

**Grundläggande bestämmelser angående folkpensioner och
invalidunderstöd.**

Lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering trädde i kraft den 1 januari 1937, då 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring i princip upphörde att gälla. Lagen om folkpensionering har sedermera undergått vissa ändringar, bland annat genom lag den 23 april 1937 (nr 163). Genom sistnämnda lag genomfördes dyrortsgradering av de i folkpensionerna ingående tilläggs-pensionerna från och med den 1 januari 1938.

Enligt lagen om folkpensionering skall i princip envar svensk medborgare erlägga pensionsavgifter samt på grund av dem och med bidrag av allmänna

medel erhålla folkpension (1 § första stycket). Rätt till folkpension inträder vid varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda 67 år, även om varaktig arbetsoförmåga då ännu icke är för handen (1 § andra stycket). För rätt till folkpension förutsättes, att vederbörande erlagt åtminstone någon honom påförd obligatorisk pensionsavgift (6 § 1 mom.). Skyldighet att erlægga sådana avgifter föreligger i regel för varje svensk medborgare i åldern 18—65 år (4 §). Folkpensionen består dels av grundpension, dels av tilläggs-pension (6 §). Den förra motsvarar avgiftspension enligt äldre rätt och utgår till var och en som erlagt någon pensionsavgift enligt nya lagens bestämmelser. Grundpensionen utgöres av dels ett fast belopp, enligt huvudregeln 70 kronor, dels ock ett efter vars och ens erlagda pensionsavgifter växlande belopp, utgörande en tiondel av avgifterna. Rätten till tilläggs-pension är för-enad med viss prövning av behovet i varje särskilt fall. Tilläggs-pensionen, som utgår efter samma grunder för alla utan hänsyn till kön, civilstånd eller andra dylika omständigheter, är graderad efter dyrort (6 § 2 mom.). Riket är för detta ändamål indelat i tre ortsgrupper. Tilläggs-pensionens maximi-belopp är 250 kronor i ortsgrupp 1, som omfattar orter med de lägsta lev-nadskostnaderna, 350 kronor i ortsgrupp 2 och 450 kronor i ortsgrupp 3. Enligt i folkpensioneringslagen meddelade övergångsbestämmelser (40 §) utgår tilläggs-pension även till personer, som erhållit pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, men med hänsyn till att dessa icke komma i åtnjutande av grundpension, som i regel skulle utgå med avsevärt högre belopp än det, vartill avgiftspension uppgår, har tilläggs-pensionens maximi-belopp för dem satts 50 kronor högre än för andra eller till 300 kronor i orts-grupp 1, 400 kronor i ortsgrupp 2 och 500 kronor i ortsgrupp 3. På därom av vederbörande kommun gjord framställning äger Konungen i fråga om ort, vilken gränsar till ort i högre ortsgrupp, förordna, att tilläggs-pension under vissa förutsättningar må på visst sätt förhöjas (6 § 3 mom.). Den till-läggs-pension, som i det särskilda fallet skall utgå, beräknas genom att från maximibeloppet draga $\frac{5}{10}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad denna må överstiga 200 kronor (6 § 2 mom. första stycket). Årsinkomst, som i lagen om folkpensionering avses, utgör den inkomst, som den pen-sionsberättigade skäligen kan antagas komma att tills vidare årligen åtnjuta (7 §). Vissa inkomstslag skola emellertid icke alls medräknas och vissa slags inkomster äro på det sättet privilegierade, att de intill visst sammanlagt be-lopp, olika för de skilda ortsgrupperna, icke medräknas.

Värdering av naturaförmåner, i den mån sådana ingå i pensionsberättigad persons inkomst, sker enligt *kungl. brev till pensionsstyrelsen den 30 juni 1937 angående fastställande av regler för uppskattning enligt lagen om folk-pensionering av naturaförmåner* (SFS nr 869). Enligt de sålunda fastställda reglerna skola naturaförmåner i regel åsättas vissa, med hänsyn till bland annat tilläggs-pensionens maximibelopp bestämda värden.

Sedan pensionsbelopp blivit i vederbörlig ordning bestämt, skall pensionsstyrelsen utfärda pensionsbrev, vilket därefter genom pensionsnämndens försorg skall tillställas den, som äger uppbära pensionen (31 § lagen om folkpensionering).

Enligt *förordningen den 28 juni 1935 (nr 435) om invalidunderstöd*, vilken trädde i kraft samtidigt med lagen om folkpensionering, kunna till arbete varaktigt oförmögna personer, som icke påförts någon pensionsavgift och därför icke äga rätt till grund- och tilläggs pension, tidigast från fyllda 16 år erhålla invalidunderstöd under villkor och med belopp som äro stadgade beträffande tilläggs pension. Rätt till invalidunderstöd må enligt nämnda förordning, där särskilda skäl därtill äro, tillerkännas även den, som fått någon eller några pensionsavgifter sig påförda men underlåtit att erlägga dessa avgifter.

Till kostnaden för tilläggs pensioner och invalidunderstöd bidraga primärkommunerna och i vissa fall landstingen efter i 13 och 40 §§ lagen om folkpensionering stadgade grunder. Enligt 13 § skall kommuns andel i kostnaderna utgöra för orter tillhörande ortsgrupp 1 en åttondel, för orter tillhörande ortsgrupp 2 en femtedel och för orter tillhörande ortsgrupp 3 en fjärdedel; dock skall, därest Stockholm eller Göteborg hänföres till sistnämnda ortsgrupp, stadens andel utgöra tre tiondelar. I fråga om tilläggs pension, som helt eller delvis grundar sig å fastställelse av pensionstillägg före den 1 januari 1937, skall jämlikt 40 § jämte vederbörande kommun landstinget bidraga med en sextondel av kostnaden för tilläggs pensionen. Beträffande samma slags tilläggs pensioner skall även stad, som icke deltagar i landsting, utöver vad i 13 § stadgats bidraga med en sextondel av kostnaden för tilläggs pensionen. Med vad av kostnaden för folkpensioner och invalidunderstöd återstår efter avdrag av primärkommunernas och landstingens bidrag och tillskott från folkpensioneringsfonden bidrager staten. — Pensionsförhöjning jämlikt 6 § 3 mom. lagen om folkpensionering utbetalas av vederbörande kommun, som äger att av statsmedel utfå ersättning med hälften av vad för ändamålet utgivits.

Angående sättet och tiden för utbetalning av pensioner och understöd jämlikt lagen om folkpensionering och förordningen om invalidunderstöd finnas bestämmelser meddelade i en *kungörelse den 25 september 1942 (nr 772)*. Utbetalning sker som regel genom postverkets förmedling å viss postanstalt, varom anvisning lämnas i pensionsbrevet. Pension på grund av frivilliga avgifter enligt 35 § lagen om folkpensionering utbetalas emellertid från pensionsstyrelsen genom postgiro. Pensionens utbetalningstermin beror på dess storlek. Sålunda sker utbetalning av folkpension, vari tilläggs pension ingår, eller av invalidunderstöd månadsvis om pensionens eller understödets årliga belopp uppgår till 12 kronor eller däröver samt en gång om året, om årliga beloppet understiger 12 kronor. Utbetalning av folkpension, vari till-

läggspension icke ingår, sker kvartalsvis om pensionens årliga belopp uppgår till 80 kronor eller däröver, halvårsvis om beloppet uppgår till 50 men ej till 80 kronor samt en gång om året om beloppet ej uppgår till 50 kronor.

Dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd m. m.

Från och med år 1941 utbetalas dyrtidstillägg till den som åtnjuter folkpension, i vilken tilläggspension ingår, eller invalidunderstöd, barnbidrag eller blindhetsersättning. Dock utbetalas ej dyrtidstillägg å pension, understöd eller bidrag, som icke uppgår till 12 kronor om året.

Under år 1941 verkställdes utbetalningen på det sätt, att vissa månader ett extra månadsbelopp av vederbörande förmån utbetalades såsom dyrtidstillägg. Tre dylika månadsbelopp utbetalades under året.

För första halvåret 1942 utbetalades två extra månadsbelopp av vederbörande förmån såsom dyrtidstillägg.

För tiden därefter ha bestämmelserna om dyrtidstillägg meddelats budgetårsvis.

Vid bestämmandet av dyrtidstillägg för budgetåret 1942/43 träffades i viss mån ändrade anordningar rörande grunderna för tilläggens utgående. De nya grunderna inneburo, att under budgetåret utgingo dels två procentuella tillägg, motsvarande vardera en månadsutbetalning, dels ock två fixa tillägg. Vardera av de fixa tilläggen uppgingo å folkpensioner och invalidunderstöd till 35 kronor — d. v. s. vad som motsvarade det genomsnittliga värdet av en månadsutbetalning för dem, som i ortsgrupp 2 ej hade egna inkomster — och å barnbidrag till ett belopp, vars storlek var beroende av antalet barn och i det närmaste motsvarade en månadsutbetalning i ortsgrupp 2 till barn i fall där varken barnet självt eller dess föräldrar hade egen inkomst; dyrtidstillägget å barnbidrag utgick å det barnbidragsbelopp, som belöpte å barnet, innan avdrag för inkomst verkställdes. Där beloppet av de fixa tilläggen, vilka utgingo kvartalsvis, understeg en tredjedel av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för kvartalet, utgick dyrtidstillägg för kvartalet dock med en tredjedel av kvartalsbeloppet. Anledningen till att ändrade grunder för dyrtidstilläggets beräkande sålunda fastställdes var, att mot systemet med procentuella dyrtidstillägg kunde anmärkas, dels att det ställde förmånstagare i de lägre dyrortsgrupperna i en relativt sämre ställning än förmånstagarna i den högsta dyrortsgruppen, dels ock att förmånstagare med egen inkomst missgynnades, varigenom villigheten att utföra arbete kunde minskas. Å andra sidan medförde systemet med fixa tillägg den nackdelen, att det förstörde klyftan mellan dem, som hade lägsta tilläggspension, och dem, som ej hade någon tilläggspension. Vid övervägande av de skäl, som talade för och emot syste-

met med uteslutande procentuella och systemet med uteslutande fixa tillägg valdes den förut omnämnda medelvågen med två procentuella och två fixa tillägg. Dyrtidstillägg å blindhetsersättningar utgingo fortfarande varje kvartal med ett månadsbelopp av blindhetsersättningen, vilket i princip dock icke avvek från de nya bestämmelserna i fråga om folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, eftersom alla blindhetsersättningar och sålunda även dyrtidstilläggen å desamma utgingo med fixt belopp.

Jämväl för budgetåret 1943/44 ha dyrtidstilläggen å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag utgått med såväl procentuella som fixa belopp. Medan antalet fixa tillägg bibehölls vid två, ökades däremot antalet procentuella tillägg till tre. De tre procentuella tilläggen avsågo respektive oktober—november 1943, december 1943—januari 1944 och februari—mars 1944. De båda fixa tilläggen avsågo respektive tredje kvartalet 1943 och andra kvartalet 1944. Antalet extra månadsutbetalningar såsom dyrtidstillägg å blindhetsersättningar ökades för samma budgetår till fem.

För innevarande budgetår utgå dyrtidstilläggen enligt samma grunder som för budgetåret 1943/44. Bestämmelserna rörande dyrtidstilläggen innefattas i följande *den 19 maj 1944* (nr 232—235) utfärdade författningar, nämligen *lagen om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, kungörelsen med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av förenämnda lag, förordningen om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å blindhetsersättningar och kungörelsen med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av förordningen*. Enligt tillämpningskungörelsen till lagen verkställs utbetalning av dyrtidstillägg enligt lagen för tilläggsperiod, som omfattar tre månader, under periodens andra månad samt för annan period under dess första månad, dock att utbetalning av dyrtidstillägg å barnbidrag verkställs månadsvis.

Storleken av dyrtidstilläggen fastställdes under 1941 med hänsyn till den stegring, som socialstyrelsens på 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå beräknade levnadskostnadsindex undergått efter stormaktskrigets utbrott hösten 1939. Per den 1 juli 1941 hade levnadskostnadsindex stigit till 140, d. v. s. med 29,6 procent i jämförelse med index vid stormaktskrigets utbrott. Med hänsyn till att utbetalning av procentuella tillägg å folkpensioner och invalidunderstöd i annan ordning än med helt månadsbelopp skulle stöta på stora svårigheter, begränsades kompensationen till tre månadsutbetalningar, d. v. s. 25 procent av årsbeloppet.

Vid bestämmandet av dyrtidstilläggen för första halvåret 1942 uppgick stegringen av levnadskostnaderna till $34\frac{1}{4}$ procent. Det antal månadsutbetalningar, som närmast motsvarade nämnda procenttal, var fyra, motsvarande $33\frac{1}{3}$ procent av vederbörande förmåns årsbelopp. Med hänsyn härtill beslöts, att under första halvåret 1942 skulle utbetalas två månadsbelopp såsom dyrtidstillägg.

Då ställning togs till frågan om storleken av dyrtidskompensationen för budgetåret 1942/43 hade enligt socialstyrelsens index en ytterligare stegring av levnadskostnaderna skett till mellan 39 och 40 procent. Ett femte tillägg i form av en hel månadsutbetalning skulle ha inneburit en dyrtidskompensation av $41\frac{2}{3}$ procent. Såsom förut nämnts stannade man vid fyra tillägg, nämligen två procentuella och två fixa.

Vid bestämmandet av dyrtidstilläggen för budgetåret 1943/44 hade en ytterligare levnadskostnadsstegring med ungefär två procent ägt rum. Stegningen uppgick till $41\frac{2}{3}$ procent, och den gräns hade alltså uppnåtts, vid vilken fem månadstillägg kunde anses motiverade.

Då levnadskostnadsläget därefter i stort sett förblev oförändrat, fastställdes enahanda dyrtidskompensation för innevarande budgetår.

Kostnaderna för de för innevarande budgetår utgående dyrtidstilläggen bestridas till huvudparten av staten. Kommunerna bidraga med belopp motsvarande för ort tillhörande ortsgrupp 1 23,8 procent, för ort tillhörande ortsgrupp 2 21,4 procent och för ort tillhörande ortsgrupp 3 21 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggspensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. Landstingen bidraga med belopp motsvarande 22,8 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggspensioner och invalidunderstöd. Nyssnämnda för kommuner och landsting fastställda procentsatser äro uträknade under beaktande av de grunder som gälla för kommunernas och landstingens skyldighet att bidraga till kostnaderna för tilläggspensioner och invalidunderstöd samt, vad kommunerna beträffar, jämväl för barnbidrag.

I samband med förslaget om införande av utjämningspensioner har framkommit förslag om ändring i visst avseende av förevarande dyrtidstilläggsbestämmelser. För innebörden av nämnda ändringsförslag kommer redogörelse att lämnas i det följande.

Provisoriska förstärkningar.

I anledning av en för 1944 års riksdag framlagd proposition (nr 297) har samma riksdag antagit *lag om provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd*. Enligt nämnda lag, vilken utfärdats den 1 december 1944 (nr 751), skola till den, vilken åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd såsom provisoriska förstärkningar av tilläggspensionen eller understödet för varje budgetår utgå a) ett belopp, utgörande för ogift person ävensom för den vars make fyllt 60 år och ej för egen del åtnjuter tilläggspension eller invalidunderstöd 100 kronor samt för annan pensions- eller understödstagare 50 kronor: b) ett belopp mot-

svarande folkpensionens eller invalidunderstödet belopp för en månad. Provisorisk förstärkning utgår icke å tilläggspension, där summan av denna och grundpensionen understiger 12 kronor om året, eller å invalidunderstöd som för år icke uppgår till nämnda belopp (1 §). Vid bedömande huruvida rätt till förstärkning föreligger skall avseende fästas allenast vid om tilläggspension eller invalidunderstöd utgår för den månad, varunder förstärkning i allmänhet må tidigast utbetalas. Förstärkning skall utgå med oavkortat belopp jämväl i fall då tilläggspension eller invalidunderstöd icke utgår under hela budgetåret (2 §). Bestämmandet av med vilketdera av beloppen 100 eller 50 kronor förstärkning skall utgå skall ske med hänsyn till förhållandena den 15 i andra månaden före den under vilken förstärkningen i allmänhet må tidigast utbetalas. Har den, som är gift, efter nyssnämnda tidpunkt kommit i åtnjutande av pension eller understöd, som skulle berättiga till dylik fix förstärkning, skall sådan förstärkning dock icke utgå, där vederbörandes make är berättigad till förstärkningsbeloppet å 100 kronor (3 §).

Kostnaderna för de provisoriska förstärkningarna skola till huvudsaklig del gäldas av staten, dock att kommunerna och landstingen skola lämna bidrag till kostnaderna efter vissa i lagen angivna procentsatser, beräknade enligt de grunder som gälla för bidrag till kostnaderna för tilläggspensionerna och invalidunderstöden (5 §).

Enligt *kungörelsen den 1 december 1944 (nr 752) med särskilda bestämmelser angående tillämpningen under budgetåret 1944/45 av nyssnämnda lag* skola provisoriska förstärkningar utbetalas, den procentuella förstärkningen (månadsbeloppet) under januari 1945 och den fixa förstärkningen (100 resp. 50 kronor) under mars 1945.

I samband med förslaget om införande av utjämningspensioner har framkommit förslag om ändring i visst avseende av lagen om provisoriska förstärkningar. För innebörden av nämnda ändringsförslag kommer redogörelse att lämnas i det följande.

Utjämningspensioner och utjämningsunderstöd.

Frågans aktualisering. I den skrivelse av den 29 juni 1944, vari socialvårdskommittén framlade det förslag som ledde till lagstiftningen om provisoriska förstärkningar av folkpensionerna och invalidunderstöden, framhöll kommittén bl. a. att en provisorisk pensionsförbättring måste utformas efter mycket enkla linjer, om den skulle komma pensionärerna till godo utan dröjsmål. Vidare framhöll kommittén, att fixa tillägg vore behäftade med den olägenheten att en person, vars egna inkomster medgåve utgivandet av en obetydlig tilläggspension, tack vare tilläggen komme upp i högre sammanlagd inkomst än en person, vars egna inkomster något överstege in-

komstgränsen för rätt till tilläggspension. Även procentuella tillägg vore i någon mån behäftade med nämnda olägenhet, därest tilläggen, såsom fallet vore i fråga om dyrtidstilläggen, beräknades jämväl å grund- eller avgiftspensionerna. Försiktighet borde därför iakttagas vid bestämmandet av storleken av de provisoriska tilläggen.

I flera av de remissyttranden, vilka avgåvos över socialvårdskommitténs nyssnämnda förslag, framhölls den olägenhet, som den omförmälda s. k. diskontinuiteten utgjorde. Särskilt socialstyrelsen och svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet berörde närmare hithörande spörsmål. En av förbundet uppgjord sammanställning, vilken åskådliggjorde denna diskontinuitet, finnes intagen i förutnämnda proposition med förslag till lagen om provisoriska förstärkningar (nr 297/1944 sid. 16), till vilken proposition torde få hänvisas.

För egen del framhöll jag till det vid sagda proposition fogade statsrådsprotokollet, att skäl funnes att överväga, huruvida det icke vore möjligt att mildra den olägenheten av förslaget att den, som på grund av egen inkomst nått och jämnt utestängdes från tilläggspension, genom förslaget komme i en avgjort försämrad ställning i förhållande till den, vilken hade en något lägre egen inkomst och på grund därav vore berättigad till tilläggspension. Ett eliminerande av nämnda olägenhet kunde emellertid icke ske medelst administrativt lika enkla regler som de, vilka utmärkte socialvårdskommitténs förslag. Ej heller kunde en dylik åtgärd vidtagas utan närmare utredning om de tekniska möjligheterna därför. Verkställdes en dylik utredning före framläggandet av nu ifrågavarande förslag, skulle därav följa ett uppskov med den första utbetalningen av provisoriska förbättringar. Med hänsyn till angelägenheten av en förbättring av folkpensionärernas standard kunde jag icke förorda något dylikt uppskov. Jag var därför beredd att godtaga socialvårdskommitténs förslag i trots av de verkningar det medförde i nu nämnda avseende. Samtidigt förklarade jag det emellertid vara min avsikt att föranstalta om att socialvårdskommittén verkställde utredning rörande möjligheterna att komplettera förslaget med bestämmelser, varigenom pensionsförbättringar skulle utgå i sådan utsträckning att pensionärer med egen inkomst icke skulle komma i sämre ekonomisk ställning än pensionärer, vilkas egna inkomster uppginge till lägre belopp.

Sammansatt stats- och andra lagutskott framhöll i sitt över förenämnda proposition avgivna, av riksdagen därutinnan godkända utlåtande (nr 3), att det vore angeläget att förslag av den art som sålunda angivits framlades för riksdagen utan dröjsmål.

Redan före riksdagsbehandlingen av omförmälda proposition hade Kungl. Maj:t genom skrivelse den 27 oktober 1944 uppdragit åt socialvårdskommittén att verkställa utredning rörande möjligheterna att komplettera förslaget till lag om provisorisk förstärkning av tilläggspensioner och invalidunderstöd med bestämmelser, varigenom pension eller understöd skulle

komma att utgå i sådan utsträckning att inom respektive ortsgupper de personer, vilka allenast på grund av storleken av den egna inkomsten vore utslutna från rätten till tilläggspension eller invalidunderstöd, bleve, i den mån deras sammanlagda inkomster understege vad i form av egen inkomst, grundpension, tilläggspension, dyrtidstillägg och provisorisk förstärkning kan komma den tilläggspensionär till del, vars egen inkomst uppgår till högsta för erhållande av tilläggspension medgivna belopp, försatta i ungefärligen samma ekonomiska ställning som denne.

Till fullgörande av nämnda uppdrag har socialvårdskommittén med skrifvelse den 21 december 1944 avlämnat ett av kommittén uppgjort utkast till lag om provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd, därvid kommittén uttalat, att den icke ville avstyrka en lösning av frågan i överensstämmelse med av kommittén angivna riktlinjer. Lagutkastet torde få såsom *Bilaga* fogas till statsrådsprotokollet för denna dag.

Över socialvårdskommitténs förslag ha, efter remiss, yttranden avgivits av pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, statskontoret, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Socialvårdskommitténs förslag. Socialvårdskommittén — som understryker att ifrågavarande spörsmål uppenbarligen vore av den art att det måste noga beaktas vid utarbetandet av förslag till en reformerad folkpensionering — framhåller till en början att en svårighet, som i förevarande avseende omedelbart visade sig, låge därutinnan att den s. k. diskontinuitetens storlek vore helt beroende av storleken av de tilläggsförmåner (dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar), som utgåves. Varje ändring av dessa förmånens storlek och utformning kunde därför leda till att vidtagna åtgärder för diskontinuitetens eliminerande icke längre bleve lämpliga. Den enda åtgärd, som kunde leda till fullt tillfredsställande resultat i förevarande avseende, vore därför en omarbetning av folkpensioneringslagen på sådant sätt, att tillägg utöver de av lagen förutsedda ej bleve erforderliga. En sådan omarbetning kunde uppenbarligen icke verkställas såsom ett provisorium. Kommittén måste därför nu utgå ifrån att tilläggen till folkpensionerna (dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar) tills vidare bibehölles i nuvarande form.

Socialvårdskommittén fortsätter:

Den diskontinuitet, varom fråga är, beror av tre olika faktorer, nämligen de »fixa» dyrtidstilläggen, den »fixa» provisoriska pensionsförbättringen samt den omständigheten, att de procentuella dyrtidstilläggen och den procentuella provisoriska förstärkningen även beräknas å de grund- och avgiftspensioner, som utgå tillsammans med tilläggspension.

Den sistnämnda omständigheten medför, då de procentuella månadstilläggen såsom för närvarande äro fyra, att grund- och avgiftspensionerna förhöjas med en tredjedel för dem, som åtnjuta tilläggspension, men ej för

övriga pensionärer. Härigenom kan tydligen uppkomma en diskontinuitet, som uppgår till en tredjedel av grund- eller avgiftspensionens belopp. För de tilläggs pensionärer, som åtnjuta grundpension, uppgår denna pension för närvarande till i genomsnitt omkring 75 kronor och för det flertal pensionärer, som åtnjuta avgiftspension, till i genomsnitt omkring 15 kronor. De fall, då en tilläggs pensionärs sammanlagda inkomster på grund av ifrågasvarande omständighet komma att överstiga en annan pensionärs med belopp överstigande 30 kronor om året, torde vara synnerligen fåtaliga.

De övriga båda omständigheter, som medföra uppkomsten av diskontinuitet, äro däremot av större betydelse. De två fixa dyrtidstillägg, som nu utgå, kunna medföra en inkomstskillnad till nackdel för dem, som icke ha tilläggs pension (invalidunderstöd), om högst 70 kronor under det att den fixa provisoriska förstärkningen kan medföra en sådan skillnad uppgående till högst 50 eller 100 kronor. Den maximala inkomstskillnaden på grund av dessa omständigheter blir alltså 120 kronor för dem, som äga uppbära 50 kronor i form av fix provisorisk förstärkning, och 170 kronor för övriga tilläggs pensionärer.

Kommittén påpekar i anslutning till det sagda, att om man ville undanröja diskontinuiteten i fråga om den sammanlagda inkomsten mellan å ena sidan dem, som hade tilläggs pension, och å andra sidan övriga, som bortsett från den egna inkomstens storlek uppfyllde villkoren för erhållande av tilläggs pension eller invalidunderstöd, utan att ändra på folkpensioneringslagens bestämmelser, borde man i första hand tillse att eljest till tilläggs pension eller invalidunderstöd berättigade personer, vilkas årsinkomster med högst 120 resp. 170 kronor överstege den högsta årsinkomst, som medgäve rätt till tilläggs pension eller invalidunderstöd, erhöle ett sådant belopp att de försattes i samma ekonomiska läge som de, vilkas årsinkomst uppginge till just nämnda högsta belopp. Kommittén fortsätter:

Det är tydligen nödvändigt att de personer, vilka skulle komma i åtnjutande av den förmån, som erfordras för diskontinuitetens borttagande, ingiva en ansökning av samma beskaffenhet som de ansökningar, vilka måste ingivas vid sökande av tilläggs pension eller invalidunderstöd, samt att sådan ansökning prövas efter samma grunder som då någon sökt förmån av nysnämnt slag. Vid denna prövning måste dock dels fastställas det belopp, till vilket den sökandes årsinkomst skall beräknas enligt folkpensioneringslagen, och dels avgöras huruvida han, därest han varit berättigad till folkpension eller invalidunderstöd, skolat åtnjuta fix provisorisk pensionsförstärkning med 50 eller 100 kronor per budgetår. Härefter fastställes, därest sökanden på grund av årsinkomstens storlek ej är berättigad till tilläggs pension eller invalidunderstöd, det belopp varmed årsinkomsten överstiger det högsta inkomstbelopp, som skulle ha medgivit rätt till sådan förmån. Uppgår det sålunda fastställda överstigande beloppet till mindre än 120 resp. 170 kronor skall sökanden vara berättigad till den särskilda förmånen, vilken lämpligen torde kunna benämnas utjämnings pension (utjämnings understöd). Utjämnings pensionen skall utgöra skillnaden mellan å ena sida nämnda belopp om 120 resp. 170 kronor och å andra sidan det fastställda överstigande inkomstbeloppet. Är t. ex. sökande med rätt till grundpension bosatt i första ortgruppen och har hans årsinkomst enligt 7 § folkpensioneringslagen fast-

ställt till 775 kronor, utgör det överstigande inkomstbeloppet 75 kronor och utjämningspensionen antingen 45 eller 95 kronor.

De övre inkomstgränser, som enligt vad förut sagts skulle bli gällande för rätt till utjämningspension, bliva vid tillämpning av folkpensioneringslagens huvudbestämmelser i de olika ortsgrupperna följande:

Ortsgrupp	Inkomstgräns för ogift person	Gräns för makars sammanlagda inkomster	
		Då blott den ena har pension och maken är över 60 år	I övriga fall
	kr.	kr.	kr.
1.....	870	1 740	1 640
2.....	1 070	2 140	2 040
3.....	1 270	2 540	2 440

I fråga om sådana personer, som avses i folkpensioneringslagens övergångsbestämmelser, bliva inkomstgränserna genomgående högre, nämligen 100 kronor för ogifta och 200 kronor för makar.

Kommittén anför vidare:

En viss diskontinuitet skulle likväl uppkomma beträffande tilläggspensionärerna på grund av de procentuella dyrtidstilläggs och den procentuella pensionsförstärkningens beräkning jämväl å grund- och avgiftspension. All diskontinuitet av denna anledning skulle uppenbarligen kunna elimineras, därest å alla enbart utgående grund- och avgiftspensioner utginge procentuella tillägg efter samma grunder, som gälla beträffande övriga pensioner. En sådan åtgärd skulle innebära, att å dessa pensioner utginge ett tillägg, som för närvarande skulle utgöra en tredjedel och budgetåret 1945/46 draga en årskostnad av inemot 5 miljoner kronor. Sagda kostnad, vilken relativt snabbt skulle stiga, är av den storleksordningen att den väl knappast kan anses motiverad enbart av önskvärdheten att borttaga en ganska obetydlig diskontinuitet. Dessutom skulle det bereda stora tekniska svårigheter att utbetala ett sådant tillägg till omkring 200 000 personer, vilka uppbära sin pension för olika långa perioder (kvartal, halvår eller helår). Emellertid kunde denna metod begagnas att helt borttaga diskontinuiteten mellan å ena sidan dem, som åtnjuta tilläggspension, och å andra sidan dem, som åtnjuta utjämningspension. Man kunde sålunda stadga att i utjämningspensionen även skall ingå ett belopp, motsvarande en tredjedel av grund- eller avgiftspensionen. Den diskontinuitet, som beror på de procentuella tilläggen å vissa grund- och avgiftspensioner, komme då att inträda först vid de inkomstgränser, som återfinnas i ovanstående uppställning.

Kommittén påpekar, att en ytterligare åtgärd erfordrades för att diskontinuitet ej skulle uppkomma i skarven mellan dem, som åtnjöt tilläggspension (invalidunderstöd), och dem, som åtnjöt utjämningspension (utjämningsunderstöd). Nämda åtgärd vore att ur lagarna om dyrtidstillägg å

folkpensioner och invalidunderstöd samt om provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd borttoges de bestämmelser, som stadgade att dyrtidstillägg eller förstärkningar icke skulle utgå å pension eller understöd, som icke uppginge till 12 kronor för år räknat. Å utjämningspensioner och utjämningsunderstöd skulle givetvis icke utgå vare sig dyrtidstillägg eller provisoriska förstärkningar.

Kommittén fortsätter:

Vid en lösning av diskontinuitetsproblemet efter de nu skisserade linjerna kan icke undvikas, att vissa svårigheter uppkomma i de fall, då vederbörande under del av ett år varit berättigad till tilläggspension (invalidunderstöd) men under återstoden av året haft för hög årsinkomst för att uppbära sådan förmån. Dyrtidstilläggen utbetalas emellertid för relativt korta tidsperioder, varför man härvid torde kunna bortse från dem. De provisoriska pensionsförstärkningarna åter äro beräknade för helt budgetår. Har sökande uppburit sådan förstärkning (antingen den fixa eller den procentuella) för ett budgetår, torde han också i de flesta fall ha uppburit åtminstone ett av de fixa dyrtidstilläggen. Anledning finnes då knappast att för återstoden av budgetåret ge honom utjämningspension. Däremot torde icke kunna undvikas, att en person, som åtnjutit utjämningspension för viss del av budgetår, men sedan blir berättigad till tilläggspension för den månad, under vilken provisorisk pensionsförstärkning normalt skall utbetalas, erhåller sådan förstärkning med oavkortat belopp. Han kan då komma att under det budgetåret sammanlagt erhålla något för stora förmåner.

Att maken till en person, som erhåller utjämningspension, är berättigad till tilläggspension torde endast kunna inträffa i det fallet, att den ena av makarna faller under folkpensioneringslagens huvudbestämmelser och den andra under dess övergångsbestämmelser. I övriga fall måste nämligen, då den ena maken på grund av avdragsreglerna är utesluten från rätt till tilläggspension, även den andra maken vara det. När i dessa fall maken blir arbetsoförmögen eller fyller 67 år blir emellertid även denne berättigad till utjämningspension. I samband med att tilläggspension eller utjämningspension beviljas make till den, som redan erhållit utjämningspension, skall tydligen dennes utjämningspension sänkas till det lägre beloppet. Däremot skall, då blott den ena maken har utjämningspension och den andra maken icke har tilläggspension, utjämningspensionen höjas till det högre beloppet fr. o. m. den månad den andra maken fyller 60 år.

Införas bestämmelser om utjämningspension, skulle den förut omnämnda, av svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet uppgjorda sammanställningen erhålla följande utseende (sammanställningen avser ogift och därmed i fråga om rätt till provisorisk pensionsförstärkning jämställd gift person, som är berättigad till grundpension):

Ortsgrupp 1.

Egen inkomst	0	200	300	400	500	600	700	800	900	1 000	1 100	1 200	1 300
Grundpension	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
Tilläggs pension	250	250	200	150	100	50	—	—	—	—	—	—	—
Diirtidstillägg:													
a) fasta belopp	70	70	70	70	70	70	—	—	—	—	—	—	—
b) procent	81	81	69	56	44	31	—	—	—	—	—	—	—
Summa	476	676	714	751	789	826	775	875	975	1 075	1 175	1 275	1 375
Prov.förstärkning	127	127	123	119	115	110	—	—	—	—	—	—	—
Utjämn.pens.	—	—	—	—	—	—	195	95	—	—	—	—	—
Summa	603	803	837	870	904	936	970	970	975	1 075	1 175	1 275	1 375

Ortsgrupp 2.

Egen inkomst	0	200	300	400	500	600	700	800	900	1 000	1 100	1 200	1 300
Grundpension	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
Tilläggs pension	350	350	300	250	200	150	100	50	—	—	—	—	—
Diirtidstillägg:													
a) fasta belopp	—	—	70	70	70	70	70	70	—	—	—	—	—
b) procent	177	177	94	81	69	56	44	31	—	—	—	—	—
Summa	602	802	839	876	914	951	989	1 026	975	1 075	1 175	1 275	1 375
Prov.förstärkning	135	135	131	127	123	119	115	110	—	—	—	—	—
Utjämn.pens.	—	—	—	—	—	—	—	—	195	95	—	—	—
Summa	737	937	970	1 003	1 037	1 070	1 104	1 136	1 170	1 170	1 175	1 275	1 375

Ortsgrupp 3.

Egen inkomst	0	200	300	400	500	600	700	800	900	1 000	1 100	1 200	1 300
Grundpension	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
Tilläggs pension	450	450	400	350	300	250	200	150	100	50	—	—	—
Diirtidstillägg:													
a) fasta belopp	—	—	—	—	70	70	70	70	70	70	—	—	—
b) procent	219	219	198	177	94	81	69	56	44	31	—	—	—
Summa	744	944	973	1 002	1 039	1 076	1 114	1 151	1 189	1 226	1 175	1 275	1 375
Prov.förstärkning	144	144	140	135	131	127	123	119	115	110	—	—	—
Utjämn.pens.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	195	95	—
Summa	888	1 088	1 113	1 137	1 170	1 203	1 237	1 270	1 304	1 336	1 370	1 370	1 375

Socialvårdskommittén anser, att det av det sagda framgår, att det lagtekniskt vore möjligt att på ett relativt enkelt sätt komma ifrån den diskontinuitet, som berodde av de fixa dyrtidstilläggen och de provisoriska pensionsförstärkningarna. Frågan bleve då närmast, om en sådan åtgärd kunde anses så behövlig, att den motiverade de kostnader och det administrativa arbete, som den måste förorsaka. Beträffande *kostnaderna* anför kommittén:

Att mera exakt beräkna det antal personer, vilkas inkomster ligga inom 120 resp. 170 kronor över de nu gällande inkomstgränserna för rätt till tilläggs pension, bereder mycket stora svårigheter. Emellertid kunna vissa slutsatser dragas av de inkomstlägen, i vilka de nu förefintliga tilläggs pensionärerna befinna sig. Ungefär $\frac{4}{5}$ av alla tilläggs pensionärer ha högsta pension. Av återstående $\frac{1}{5}$ eller omkring 90 000 pensionärer ha största delen inkomster, som medföra blott en mindre sänkning av tilläggs pensionerna.

Vid gränserna för rätt till tilläggspension befinner sig blott ett relativt litet antal pensionärer. Sannolikt beror detta till icke obetydlig del på att personer, som befinna sig intill gränsen för rätt till tilläggspension, underlåta att söka sådan med hänsyn dels till ovissheten huruvida pensionen skulle komma att beviljas, dels till att förmånerna bleve relativt små. Man torde därför kunna räkna med att allenast 1 000—2 000 personer komme att erhålla utjämningspension (utjämningsunderstöd) av förut skisserat slag. Däremot torde höjningen av inkomstgränserna troligen komma att leda till att åtskilliga personer, som redan nu äro berättigade till tilläggspension (jänte därå belöpande dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar), söka sådan pension. Huru bestämmelser av antytt slag komma att verka blir vidare i hög grad beroende av arbetsmöjligheterna för icke fullgod arbetskraft under de närmaste åren.

Den del av utjämningspensionen, som motsvarar en tredjedel av grund- eller avgiftspensionen, torde helt böra bestridas av staten och återstående del fördelas på staten och kommunerna i enlighet med bestämmelserna i 13 § lagen om folkpensionering. Kostnaden för utjämningspensioner och utjämningsunderstöd är såsom framgår av vad nyss sagts svår att beräkna, men årskostnaden för staten torde kunna beräknas till omkring 200 000 kronor. Härtill komma kostnadsökningar på grund av ett bättre utnyttjande av den nuvarande folkpensioneringen, vilka knappast låta sig till storleken beräkna. Samtliga nu berörda kostnader torde enligt kommitténs förmenande kunna bestridas från det förslagsanslag, som i riksstaten upptages till bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m.

Beträffande frågans bedömande ur *administrativ synpunkt* framhåller kommittén, att den föreslagna lagstiftningen icke torde bereda större svårigheter, om ock någon förstärkning av arbetskraften inom pensionsstyrelsen kunde bli nödvändig. Utbetalning av utjämningspensionerna ävensom av dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar till dem, vilkas årliga folkpension eller invalidunderstöd icke uppginge till 12 kronor per år, förut-sattes skola ske direkt från pensionsstyrelsen över postgiro.

I fråga om förfarandet i övrigt anför kommittén:

Enligt 6 § 3 mom. lagen om folkpensionering skola inom ort, vilken grän-sar till ort inom högre ortsgrupp, därest Konungen på framställning av vederbörande kommun så förordnar, pensionsbeloppen förhöjas med 50 eller 100 kronor för tilläggspensionärer, som äro bosatta inom visst intill gränsen liggande område. Därest icke särskild bestämmelse i motsvarande hänseende meddelas i fråga om utjämningspensioner och utjämningsunder-stöd, skulle kunna inträffa att en del kommuner med avseende å vilka så-dant förordnande meddelats, komme att hos Kungl. Maj:t begära förord-nande om förhöjning jämväl av de nu ifrågavarande förmånerna under det att andra kommuner icke begärde sådant förordnande. Huru denna fråga löses torde vara utan större betydelse. Kommittén har emellertid ansett naturligast att jämlikt 6 § 3 mom. meddelat förordnande skall gälla även nu ifrågavarande förmåner.

Däremot är det av administrativa skäl önskvärt, att kommunerna icke äga sådan förskotteringsrätt, som stadgas i 11 § första stycket lagen om folk-pensionering, med avseende å utjämningspensioner och utjämningsunder-

stöd. Då sådan förmån endast tillkommer person med relativt sett stor egen inkomst torde behov av förskotteringsrätt ej heller föreligga.

Yttrandena. Av pensionsstyrelsens yttrande framgår, att styrelsen, trots att styrelsen anser socialvårdskommitténs förslag behäftat med vissa olägenheter, likväl icke avstyrker detsamma. De övriga myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig över förslaget, tillstyrka uttryckligen detsamma eller lämna det utan erinran.

Beträffande huvudgrunderna i förslaget framhåller *pensionsstyrelsen*, att genom förslaget uppnås att den totalinkomst, som vederbörande hade omedelbart före uppnåendet av den egna inkomst som uteslöte från rätt till tilläggspension och invalidunderstöd, därefter hölles konstant intill den övre inkomstgränsen för rätt till utjämningspension och utjämningsunderstöd. En viss diskontinuitet komme likväl att föreligga vid sistnämnda inkomstgräns, i det vid uppnåendet av den inkomst som uteslöte från rätt till utjämningspension och utjämningsunderstöd totalinkomsten plötsligt sjönke med en tredjedel av grund- eller avgiftspensionens belopp. Ifrågavarande utjämningspension hade emellertid åstadkommit till priset av ökade svårigheter såväl för allmänheten som för pensionsnämnderna. Svårigheterna berodde i huvudsak på det ökade antal inkomstgränser för rätt till annan pensionsförmån än grund- eller avgiftspension som uppkomme därigenom att för makar, av vilka endast den ene vore pensionsberättigad och i fråga om pensionsbeloppet jämställd med ogift person, komme att gälla högre inkomstgränser än för andra makar.

Efter att därefter ha redogjort såväl för de nu gällande inkomstgränserna för rätt till tilläggspension (jfr ovan sid. 8) — vilka tillika skulle komma att utgöra de undre gränserna för rätt till provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd — som för de enligt socialvårdskommitténs förslag tillkommande övre inkomstgränserna för rätt till provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd (se ovan sid. 17) fortsätter pensionsstyrelsen:

En sådan anhopning av inkomstgränser, av vilka de nya dessutom på grund av beloppens ojämnhet skulle bli svåra att hålla i minnet, kommer säkerligen att vålla oreda vid pensionsnämndernas handläggning av ansökningar om utjämningspension och utjämningsunderstöd liksom även vid den upplysningsverksamhet, som utövas av pensionsnämndernas ordförande och dess ledamöter. För allmänheten skulle de givetvis bli i hög grad svårbegripliga. Om man utgår från socialvårdskommitténs beräkningar att *allt som allt* allenast 1 000—2 000 personer skulle komma att erhålla utjämningspension och antager att vid jämviktsläge det *årliga* antalet ansökningar skulle belöpa sig till ett eller annat 100-tal, torde emellertid dessa olägenheter icke bli av sådan storleksordning att de föranleda pensionsstyrelsen att avstyrka kommitténs förslag.

Socialstyrelsen anser att den anmärkta diskontinuiteten i fråga om sammanlagd inkomst mellan inkomsttagarna på ömse sidor om en viss inkomstgräns i själva verket med det föreslagna nya provisoriet syntes kunna hävas i en mycket väsentlig grad och utan att alltför mycket administrativt besvär skulle behöva förorsakas i samband härmed. Styrelsen fortsätter:

Det kan visserligen anmärkas, att ej heller det nu förordade systemet är tillfredsställande så tillvida, att inkomsttagargrupperna över inkomstgränsen för rätt till tilläggspension icke inom en inkomstintervall av ett par hundra kronor skulle uppnå någon stegring av det sammanlagda beloppet av inkomst och pensionsförmåner. Enligt det framställda förslaget skulle dessa inkomsttagargrupper inom en sådan intervall i stället komma att kvarbliva vid ett och samma totala inkomstbelopp, vilket skulle innebära, att en ökning av den egna inkomsten med ett par hundra kronor i verkligheten bleve utan praktisk betydelse för dem. En jämn stegring av totalbeloppet vid den egna inkomstens stegring vore givetvis mera i sin ordning. Vad som har uppnåtts är emellertid, att totalbeloppet icke minskas vid en viss inkomststegring såsom enligt nu gällande författningar. Därmed är den väsentligaste olägenheten undanröjd, och med hänsyn till den genomgripande reformering av folkpensionerna, som under alla förhållanden är avsedd att genomföras inom de närmaste åren, vill styrelsen icke påyrka, att de provisoriska åtgärderna göras mera omfattande än vad socialvårdskommittén föreslagit.

Svenska stadsförbundet uttalar att en lösning av frågan enligt de riktlinjer, som socialvårdskommittén anvisat, syntes acceptabel. Den torde visserligen komma att betyda avsevärt ökat administrativt arbete, men förbundet trodde att frågan i nuvarande läge knappast kunde lösas på ett enklare sätt, då man för ändamålet tydligen måste förutsätta ett ansöknings- och prövningsförfarande liknande det som förekomme i fråga om tilläggspensionerna. Den rest av diskontinuitet, som skulle kvarstå, syntes sakna praktisk betydelse.

I fråga om detaljerna i socialvårdskommitténs förslag framhåller pensionsstyrelsen att, enligt vad styrelsen under hand inhämtat, det torde varit socialvårdskommitténs mening att de höjningar och sänkningar av utjämningspension och utjämningsunderstöd med högst 50 kronor för år räknat, som i vissa fall skulle bliva erforderliga vid förändringar i fråga om civilstånd, makes ålder m. m., skulle kunna företagas av styrelsen utan ansökning och utan föregående prövning av pensionsnämnd. Detta syntes emellertid ej klart framgå vare sig av kommitténs förslag eller motivering.

Beträffande detaljbestämmelserna anför pensionsstyrelsen vidare:

Som en konsekvens av sitt huvudförslag föreslår socialvårdskommittén att ur lagarna om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt om provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd borttagas de bestämmelser som stadga, att dyrtidstillägg och förstärkningar icke utgå å pension eller understöd som understiger 12 kronor om året. En sådan åtgärd bör enligt pensionsstyrelsens mening vid-

tagas, även om förslaget om provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd icke genomföres, och lämpligen då i samband med utfärdandet av ny lag om dyrtidstillägg. I lagen om dyrtidstillägg torde böra vidtagas motsvarande ändring även i fråga om rätt till dyrtidstillägg å barnbidrag som icke uppgår till 12 kronor om året.

Socialvårdskommittén förutsätter att utbetalningen av dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar å folkpension och invalidunderstöd som understiger 12 kronor om året skall verkställas av styrelsen över postgiro. Ehuru dylika pensioner och understöd äro ytterst fåtaliga och det således ur ren arbetsynpunkt icke spelar någon roll för pensionsstyrelsen att utbetala dem, ifrågasätter styrelsen likväl om det finns anledning att i utbetalningshänseende göra skillnad mellan å ena sidan dyrtidstillägg och förstärkningar å dessa pensioner och understöd och å andra sidan övriga tillägg och förstärkningar, vilka utbetalas genom postverkets förmedling.

Beträffande de regler om kostnadens fördelning, som kommittén förutsatt skola gälla, förklarar *svenska stadsförbundet* att förbundet icke ville göra någon invändning, därest ej fördelningen på de särskilda kommunerna skulle komma att betyda en orimligt arbetskrävande och kostsam procedur i förhållande till fördelningsbeloppens storlek. Förbundet funne det själfallet, att denna synpunkt borde i det allmännas intresse beaktas, innan man bestämde sig för en dylik kostnadsfördelning, även om denna kunde sägas innebära en konsekvent tillämpning av de finansieringsregler, som eljest gällde beträffande folkpensioneringen.

Slutligen må här anmärkas att *pensionsstyrelsen* påpekat, att en diskontinuitet av liknande slag som den, vilken skulle hävas genom antagande av förslaget om utjämningspensioner och utjämningsunderstöd, föreläge även beträffande barnbidrag på grund av konstruktionen av å sådant bidrag utgående dyrtidstillägg. Pensionsstyrelsen tillägger emellertid, att denna diskontinuitet, som torde bli avsevärt svårare att afhjälpa genom provisoriska åtgärder, torde föreligga i ett betydligt mindre antal fall än beträffande folkpensioner och invalidunderstöd.

Departementschefen.

Vad först beträffar frågan om bestämmandet av storleken av den dyrtidskompensation, som för budgetåret 1945/46 skall tillkomma dem, som åtnjuta folkpension, invalidunderstöd, barnbidrag eller blindhetsersättning, må erinras om att, då riksdagen hade att taga ställning till storleken av nämnda dyrtidskompensation för innevarande budgetår, socialstyrelsens levnadskostnadsindex med 1935 som basår uppgick till 154. Indextalet per den 1 januari 1945 är likaledes 154. Vid sådant förhållande torde dyrtidskompensationen böra bibehållas vid oförändrad storlek. Ej heller i fråga om systemet för bestämmandet av dyrtidstilläggen torde någon

ändring böra ske. Dyrtidstilläggen å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag böra alltså utgå med tre procentuella och två fixa tillägg och å blindhetsersättningarna med 208 kronor, motsvarande i avrundat belopp fem extra månadsutbetalningar. Av skäl som i det följande komma att närmare angivas torde, i motsats till vad nu gäller, dyrtidstilläggen under nästkommande budgetår böra utgå även å folkpension och invalidunderstöd, som understiger 12 kronor om året. Detsamma bör gälla beträffande barnbidrag.

Viss omläggning torde även böra ske i fråga om de tekniska utbetalningsanordningarna på området. Folkpension, vari tilläggs pension ingår, samt invalidunderstöd och barnbidrag synas sålunda hädanefter böra utbetalas månadsvis för alla personer som icke flyttat ur riket. Dyrtidstilläggen torde, även i vad de avse pension eller understöd, som understiger 12 kronor, böra utbetalas genom postverkets förmedling. Vidkommande de tider dyrtidstilläggen skola avse samt tidpunkten för utbetalningen måste givetvis, vad beträffar dyrtidstillägg å tilläggs pensioner och invalidunderstöd, erforderlig samordning ske med utbetalningen av provisoriska förstärkningar å dylika pensioner och understöd. Fördelningen under budgetåret 1945/46 av de särskilda dyrtidstilläggs- och förstärkningsbeloppen torde, med bibehållande av de nu gällande utbetalningsterminerna för dyrtidstilläggen, förslagsvis kunna verkställas enligt följande utbetalningsplan.

Dyrtidstillägg	Provisorisk förstärkning	Avseende tiden	Utbetalningsmånad
fixt	procentuell	juli—sept.	juli
procentuellt		—	sept.
procentuellt	fix	okt.—nov.	nov.
procentuellt		—	dec.
procentuellt		dec.—jan.	jan.
fixt		febr.—mars	mars
		april—juni	maj

Jämväl kommunernas och landstingens bidrag till dyrtidstilläggen böra bliva oförändrade. Till bestridande av statsverkets kostnader för dyrtidstilläggen ha tre särskilda anslag äskats i årets statsverksproposition, nämligen förslagsanslagen till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd, till dyrtidstillägg å barnbidrag samt till dyrtidstillägg å ersättning åt blinda. Till grund för beräkningen av dessa anslag har legat antagandet att dyrtidskompensationen, såsom jag ock nu förordat, bibehålles vid oförändrad storlek. Den ökning av kostnaderna som följer av borttagandet av bestämmelsen, att dyrtidstillägg icke skall utgå å pension, understöd eller bidrag som understiger 12 kronor om året, torde icke vara av sådan storleksordning att den behöver föranleda förhöjning av ifrågasvarande anslag.

Jag övergår härefter till frågan om utjämnande av den diskontinuitet som uppkommer i totalinkomstens storlek mellan

å ena sidan dem som åtnjuta tilläggspension eller invalidunderstöd och å andra sidan dem som ha en inkomst av sådan storlek att den nått och jämnt utestänger dem från rätt till sådan pension eller sådant understöd. Nämda diskontinuitet, vilken väsentligen beror på de fixa dyrtidstilläggen och den fixa provisoriska förstärkningen, kan i vissa fall medföra att, om vederbörandes egen inkomst stiger någon krona till den nivå där tilläggspension icke längre medges, hans totalinkomst sjunker med flera hundra kronor. Olägenheten härav påtalades av mig i samband med framläggandet av förslaget till lagen om provisoriska förstärkningar. Jag ansåg emellertid då att berörda diskontinuitet, vilken onekligen skärptes genom sistnämnda lagstiftning, icke borde utgöra hinder för lagens antagande. Socialvårdskommittén har nu på mitt föranledande utarbetat förslag till lagstiftning, innebärande en utjämning av totalinkomsterna i ifrågavarande gränsskikt. Denna utjämning har åstadkommits genom införande av utjämningspensioner och utjämningsunderstöd, vilka skola tillkomma dem som äro utestängda från möjligheten att erhålla tilläggspension eller invalidunderstöd men vilkas inkomst icke med mer än 170 resp. 120 kronor överstiger gränsen för erhållande av tilläggspension eller invalidunderstöd. Det högre beloppet skall gälla dem som, om rätt till tilläggspension förelegat, skulle ha erhållit fast provisorisk förstärkning med 100 kronor, och det lägre beloppet skall tillämpas för dem som under samma förutsättning skulle ha erhållit endast 50 kronor i fast provisorisk förstärkning. Utjämningspension och utjämningsunderstöd skola enligt förslaget utgöra 170 resp. 120 kronor med avdrag av vederbörandes egna inkomst över gränsen för rätt till tilläggspension eller invalidunderstöd och med tillägg av en tredjedel av utgående grund- eller avgiftspension.

Förslaget, vilket av de däröver hörda myndigheterna och sammanslutningarna befunnits i stort sett väl avvägt, synes mig böra läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Understrykas må emellertid härvid, att den av mig sålunda förordade lagen kommer att direkt ansluta till lagstiftningen om dyrtidstillägg och provisoriska förstärkningar; i den mån nämnda lagstiftning undergår ändring måste även motsvarande jämkningar vidtagas i utjämningslagen. Påpekas må jämväl att det, även efter genomförandet av den ifrågasatta lagstiftningen, kommer att förefinnas en, om ock tämligen obetydlig, diskontinuitet. En annan olägenhet, som kommer att kvarstå i fortsättningen, är att, sedan den övre inkomstgränsen för rätt till tilläggspension passerats, en ökning av den egna inkomsten med ett eller annat hundratal kronor icke kommer att medföra någon som helst ökning av vederbörandes totalinkomst. Nu berörda förhållanden komma själfvallet att uppmärksammas vid den mera genomgripande revision av folkpensioneringen varom socialvårdskommittén har att framlägga förslag.

Vad beträffar den närmare utformningen av den av mig förordade lagstiftningen synes det av socialvårdskommittén framlagda utkastet till lag om

provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd i stort sett kunna följas. I lagen böra även medtagas vissa föreskrifter om verkan av ändring i de förhållanden som äro avgörande för om utjämningspension eller utjämningsunderstöd skall beräknas med utgångspunkt från beloppet 170 eller 120 kronor. Då, såsom också skett i lagutkastet, i lagens sista paragraf bör föreskrivas att, i den mån ej annat följer av utjämningslagen, bestämmelserna i folkpensioneringslagen, med visst undantag, skola äga tillämpning även vad beträffar utjämningspensioner och utjämningsunderstöd, synes icke erforderligt att i utjämningslagen särskilt understryka, att årsinkomsten skall beräknas på sätt i 7 § folkpensioneringslagen sägs. Av liknande skäl torde det ej vara erforderligt att i utjämningslagen påpeka att, om Konungen — före eller efter lagens ikraftträdande — meddelat förordnande som avses i 6 § 3 mom. folkpensioneringslagen, förordnandet skall ha avseende jämväl å beräkningen av utjämningspension och utjämningsunderstöd. Även i övrigt har jag funnit vissa, huvudsakligen redaktionella, jämkningar böra vidtagas i socialvårdskommitténs lagutkast.

Såsom socialvårdskommittén påpekat erfordras vidare — för att diskontinuitet ej skall uppkomma i skarven mellan dem som åtnjuta tilläggspension (invalidunderstöd) och dem som skola komma att uppbära utjämningspension (utjämningsunderstöd) — att ur lagarna om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt om provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd borttagas de bestämmelser, som stadga att dyrtidstillägg och förstärkningar icke skola utgå å pension eller understöd som icke uppgår till 12 kronor för år räknat. De som uppbära tilläggspension eller understöd understigande nämnda belopp skulle nämligen eljest erhålla betydligt lägre totalinkomst än inkomsttagarna å ömse sidor, vilka komma att åtnjuta, därest deras tilläggspension eller invalidunderstöd uppgår till 12 kronor eller mera, bl. a. fixa dyrtidstillägg och provisorisk förstärkning samt, därest deras egen inkomst utesluter dem från rätt till tilläggspension eller invalidunderstöd, motsvarigheten till de fixa dyrtidstilläggen och förstärkningen i form av utjämningspension eller utjämningsunderstöd. I det föregående har jag redan berört frågan om uteslutande av ifrågavarande bestämmelse ur dyrtidstilläggslagen. Motsvarande föreskrift i lagen om provisoriska förstärkningar bör upphävas genom ändring av 1 § i nämnda lag. Samtidigt därmed bör — för att undvika att nya diskontinuiteter uppkomma i sådana fall, då makars rätt till tilläggspension är att bedöma enligt olika paragrafer i folkpensioneringslagen (6 och 40 §§) eller då deras årsinkomster fastställts till olika belopp — jämväl den ändringen vidtagas i 1 § lagen om provisoriska förstärkningar att den, vars make åtnjuter utjämningspension eller utjämningsunderstöd, allenast blir berättigad till det lägre av de i lagen angivna fixa beloppen.

Årskostnaden för staten för utjämningspensioner och utjämningsunderstöd har av socialvårdskommittén beräknats till omkring 200 000 kronor. Nämnda kostnad torde böra gäldas av förslagsanslaget till bidrag till provi-

soriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd. Härtill kommer den ökade belastning av berörda anslag som följer av borttagandet av 12-kronorsgränsen för rätt till förstärkning. Tillräcklig anledning att av nu nämnda skäl höja berörda anslag utöver vad i årets statsverksproposition äskats synes icke föreligga. Ej heller torde den kostnadsökning, som kan uppstå på grund av ett av den nya lagstiftningen föranlett bättre utnyttjande av den nuvarande folkpensioneringen, behöva leda till höjning av förslagsanslaget till bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m.

I detta sammanhang anhåller jag även att få beröra uppkommen fråga om möjlighet för Kungl. Maj:t att verkställa omflyttning av enstaka orter inom folkpensioneringslagens dyrortsgruppering.

Vid införandet år 1937 av bestämmelser om dyrortsgradering av folkpensionerna föreskrevs, att den i samband därmed gjorda indelningen i ortsgrupper skulle gälla för åren 1938—1940. Emellertid har nämnda indelning sedermera givits förlängd giltighet, senast genom lag den 19 maj 1944 (nr 236), till och med utgången av år 1946.

I det betänkande som låg till grund för 1937 års dyrortsgradering av folkpensionerna (SOU 1935:62) påpekades, att under loppet av giltighetstiden för en pensionsgruppering förändring av gällande placering kunde ifrågakomma vid inkorporeringar och andra förändringar i den administrativa indelningen. Det har också inträffat, att en kommunal indelningsändring ansetts böra föranleda uppflyttning i högre ortsgrupp av en av de båda kommuner, som berördes av indelningsändringen, och Kungl. Maj:t har i dylikt fall ansett sig äga befogenhet att meddela beslut härom.

Med den långa giltighetstid som den ursprungligen för allenast tre år avsedda ortsgrupperingen erhållit framstår emellertid i enstaka fall den för en viss ort gällande grupperingen såsom uppenbart för låg. Utvecklingen under krigsåren har som bekant i fråga om vissa samhällen medfört avsevärda strukturförändringar, vilka starkt påverkat prisutvecklingen. I synnerhet om redan vid de undersökningar, varpå gällande dyrortsgradering grundades, för ett samhälle framräknats en dyrhetsindex, som låg allenast obetydligt under den för placering i högre ortsgrupp såsom skäligen ansedda gränsen, kan orättvisan i gällande gruppering te sig särskilt framträdande. Då det gäller grupperingen enligt kommunalskattelagen av de skattefria ortsavdragen, har behovet att provisoriskt vidtaga omflyttningar av enstaka orter anmälts för riksdagen, som ej framställt någon erinran mot att Kungl. Maj:t tillades befogenhet härutinnan. Av vad i det föregående anförts torde framgå, att en befogenhet för Kungl. Maj:t att företaga liknande omflyttningar i fråga om pensionsgrupperingen är av behovet påkallad, därvid — med hänsyn till önskvärldheten av en enhetlig bedömning av frågor om ändrad dyrortsplacering — gemensam beredning bör äga rum med chefen för finansdepartementet, på vars föredragning frågor om justeringar i gällande löne- och skattegrupperingar anmälas. Från några orter ha ock framställningar om uppflyttning i högre dyrort i pensionslänsseende ingivits

till Kungl. Maj:t. Med anledning härav torde frågan böra anmälas för riksdagen. Därest denna ej har något att erinra mot att en justering av pensionsgrupperingen sker enligt anförda bedömningsgrunder, torde jag senare få anmäla de föreliggande framställningarna för ställningstagande till desamma i sak.

Vid behandling av inkommande ansökningar om ändrad gruppering kan fråga uppkomma om uppflyttning av viss del av kommun utan att liknande åtgärd ifrågasättes beträffande den övriga delen av kommunen. Vid fastställandet av den nu gällande indelningen har av administrativa skäl varje särskild kommun förklarats skola tillhöra viss ortsgrupp, även om förhållandena på skilda håll inom densamma varierat. Från denna regel ha dock gjorts två undantag. Måhända kan det på grund av lokala prisförhållanden finnas ur rättvisesynpunkt nödvändigt att i ytterligare något fall frångå den administrativa kommunindelningen vid ortsgrupperingen. Såvitt möjligt böra dock dylika uppflyttningar av kommundelar begränsas att avse områden av municipalsamhälles karaktär.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels antaga inom socialdepartementet utarbetade förslag till

1) *lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag,*

2) *lag om provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd,*

3) *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 1 december 1944 (nr 751) om provisoriska förstärkningar av tilläggs-pensioner och invalidunderstöd samt*

4) *förordning om dyrtidstillägg under budgetåret 1945/46 å blindhetsersättningar,*

dels ock medgiva att det för budgetåret 1945/46 äskade förslagsanslaget till *Bidrag till provisoriska förstärkningar av tilläggs-pensioner och invalidunderstöd* må få tagas i anspråk för bestridande av statens kostnader under samma budgetår för utjämningspensioner och utjämningsunderstöd.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hans Bergström.

U t k a s t

till

lag om provisoriska utjämningspensioner och utjämningsunderstöd.**1 §.**

Uppfyller någon de i 1 § andra stycket lagen om folkpensionering eller i förordningen om invalidunderstöd angivna förutsättningarna för erhållande av folkpension eller invalidunderstöd, men är han på grund av vad i 6 § nämnda lag stadgas om inverkan å tilläggspension eller understöds storlek av årsinkomst, som i 7 § samma lag sägs, ej berättigad till tilläggspension eller invalidunderstöd, skall i enlighet med vad här nedan sägs till honom efter ansökning utgå utjämningspension, därest han äger uppbära grund- eller avgiftspension, och eljest utjämningsunderstöd.

Såsom ansökning om förmån som nu sagts skall ock anses ansökning om tilläggspension eller invalidunderstöd, vilken ej kan beviljas av anledning som ovan sägs.

2 §.

Utjämningspension och utjämningsunderstöd utgöra för år:

- a) för ogift person ävensom för den vars make fyllt 60 år och ej för egen del äger åtnjuta tilläggspension, invalidunderstöd, utjämningspension eller utjämningsunderstöd . . . . . 170 kronor, och för annan . . . . . 120 » ,

med avdrag av det belopp, varmed sökandens årsinkomst, beräknad på sätt i 7 § lagen om folkpensionering sägs, må överstiga den lägsta årsinkomst, som skulle hava uteslutit honom från rätt till tilläggspension eller invalidunderstöd; jämte

- b) för den, som med tillämpning av i a) angivna grunder är berättigad till utjämningspension, ytterligare ett belopp motsvarande en tredjedel av honom tillkommande grund- eller avgiftspension.

Förmån, som nu sagts, utgives ej för budgetår, för vilket den sökande uppburit förstärkning jämlikt lagen om provisoriska förstärkningar av tilläggspensioner och invalidunderstöd.

Vid utjämningspensionens eller utjämningsunderstödet bestämmande må i första stycket under a) omförmålt belopp höjas eller sänkas så, att pensionen eller understödet kan utbetalas månadsvis jämnt i femtiotal ören.

3 §.

Utjämningspension och utjämningsunderstöd utbetalas i den ordning Konungen bestämmer.

4 §.

Till kostnaderna för förmån, som i 2 § första stycket a) sägs, bidraga kommuner enligt de grunder, som i 13 § lagen om folkpensionering stadgas om tilläggspension.

Återstående kostnad för utjämningspension och utjämningsunderstöd bestrides av staten.

5 §.

Har Konungen meddelat förordnande, som i 6 § 3 mom. lagen om folkpensionering sägs, skall det förordnande anses avse jämväl i denna lag omnämnd förmån.

6 §.

Bestämmelserna i lagen om folkpensionering, med undantag av 11 § första stycket, skola, där ej annat följer av vad ovan sägs, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande de förmåner, som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945.
